

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

ЛЕЛЕКА Віталій Миколайович

УДК 378.6.016:796.011.3(73)(043.5)

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

РЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук



Кропивницький – 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на базі Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор
Якименко Світлана Іванівна,
Миколаївський національний університет імені
В. О. Сухомлинського,
завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лазаренко Наталія Іванівна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, ректор;

доктор педагогічних наук, професор
Конох Анатолій Петрович,
Запорізький національний університет,
завідувач кафедри теорії та методики фізичної
культури і спорту;

доктор педагогічних наук, професор
Філоненко Оксана Володимирівна,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти.

Захист відбудеться «18» жовтня 2024 року об 10:30 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.02 у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка за адресою: 25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1) та на сайті університету за адресою: <https://www.cuspu.edu.ua>.

Реферат розіслано «18» вересня 2024 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



О. В. Абрамова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Вища освіта є основою для формування інтелектуального капіталу, який є ключовим ресурсом у сучасному суспільстві. Вона сприяє розвитку наукових досліджень, технологічному прогресу, інноваціям, розширенню граничних можливостей людини та впливає на соціальний розвиток суспільства, забезпечуючи формування висококваліфікованих фахівців, підвищення рівня життя та соціальної мобільності, розширює світогляд і формує громадянську свідомість, що допомагає створенню гармонійного та толерантного суспільства.

Вища освіта в світі є складною і розмаїтою системою, яка зазнала значних змін протягом останніх десятиліть. Особливості її розвитку в різних країнах визначаються політичними, економічними, соціальними та культурними чинниками. Однією з основних тенденцій розвитку вищої освіти в світі є поступове збільшення кількості закладів вищої освіти, що пов'язано зі зростанням попиту на вищу освіту в умовах глобалізації, розвитку інформаційних технологій та змін в економічній структурі суспільства. Відбувається розширення доступу до освіти за рахунок створення нових університетів та коледжів, впровадження дистанційного навчання та онлайн-курсів. Іншою важливою особливістю розвитку вищої освіти є зростання ролі дослідницької діяльності. Сьогодні більшість закладів вищої освіти зосереджують свою діяльність на наукових дослідженнях, розвитку нових технологій та інновацій. Дослідницька активність сприяє розширенню та створенню нових знань, що впливає на розвиток науки, технологій та суспільства в цілому. Також варто відзначити інтернаціоналізацію вищої освіти. Студенти з різних країн все частіше вибирають навчання за кордоном, а університети активно співпрацюють між собою. Це сприяє обміну знаннями та культурному розмаїттю, формуванню глобальних мереж співробітництва та зближенню країн у сфері освіти. В цьому контексті вивчення особливостей функціонування освітніх програм закордонних університетів набуває особливого значення, що визначає успішність майбутнього співробітництва між університетами України та іноземними закладами вищої освіти.

Фізична підготовка в системі вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я та загального фізичного розвитку студентів. Регулярні фізичні навантаження сприяють підтримці оптимальної маси тіла, зміцненню м'язової системи, поліпшенню кровообігу та дихальної функції, підвищенню фізичної витривалості та гнучкості. Вони також допомагають профілактиці таких хронічних захворювань, як серцево-судинні, ожиріння, діабет, а також позитивно впливають на психічне здоров'я студентів, знижують рівень стресу в них. Крім того, фізичне виховання в системі вищої освіти має позитивний вплив на академічну успішність студентів. Фізична активність покращує когнітивні функції такі як: увагу, пам'ять, швидкість обробки інформації та творчість. Регулярні заняття фізичними вправами сприяють покращенню концентрації уваги та здатності до навчання, що впливає на якість освіти та

досягнення студентами академічних цілей. Фізична підготовка забезпечує соціальну взаємодію та формує позитивні взаємовідносини серед студентів. Групові фізичні заняття або участь у спортивних командах створюють сприятливу атмосферу для спілкування, співпраці та розвитку лідерських навичок, що допомагає формуванню тісних взаємовідносин між студентами та позитивного студентського досвіду. Загалом, фізична підготовка в системі вищої освіти є необхідною складовою для забезпечення фізичного та психічного здоров'я студентів, покращення академічної успішності та соціальної адаптації. Інтеграція фізичних активностей в освітній процес та створення сприятливих умов для фізичного розвитку студентів є важливими завданнями для освітніх інституцій, які сприяють здоровому та збалансованому розвитку студентської спільноти.

Фізична підготовка студентів у закладах вищої освіти України є складною та має свої особливості. Однією з основних проблем системи фізичного виховання України є недостатня увага до фізичної підготовки у навчальних програмах закладів вищої освіти. Це може призводити до недоцільного використання часу та недостатньої фізичної активності серед студентів. Ще однією проблемою є обмежена інфраструктура для занять фізичними вправами в університетах. Заклади вищої освіти не мають достатньої кількості спортивних і тренажерних залів, спортивних майданчиків та інших необхідних приміщень, що ускладнює організацію фізичних тренувань та обмежує можливості студентів для активної фізичної діяльності.

Однією з проблем є також недостатнє фінансування фізичної підготовки в університетах. Відсутність коштів на придбання сучасного спортивного обладнання, організацію тренувань, залучення тренерського персоналу та проведення спортивних заходів обмежує розвиток фізичної підготовленості студентів. Крім того, недостатня мотивація та усвідомленість студентами важливості фізичних занять є важливою проблемою. Це, зазвичай, призводить до низького рівня участі в спортивних заходах та недостатньої активності серед студентської молоді. Загалом, проблеми у системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти України включають недостатню увагу до фізичної підготовки у навчальних програмах, обмежену інфраструктуру та фінансування, неналежну мотивацію студентів. Розв'язання цих проблем потребує системного підходу, співпраці між університетами, адміністрацією та студентськими організаціями для забезпечення належної фізичної підготовки, спрямованої на збереження здоров'я, розумової та фізичної працездатності студентів.

Фізичне виховання в університетах США є прикладом ефективної системи підготовки спортивних кадрів як для професійного, так і для любительського спорту. Вона має очевидні переваги, які можна взяти для прикладу при реформуванні системи фізичного виховання в університетах України. По-перше, в університетах США існує гнучкість у виборі фізичних активностей. Студенти мають можливість вибирати з широкого спектру спортивних занять, відповідно до своїх інтересів і потреб, що дозволяє

студентам займатися тими видами спорту, які їм до вподоби та відповідають рівню їх фізичної підготовки. Гнучкість вибору сприяє більшій мотивації та задоволенню від фізичної активності. По-друге, система фізичного виховання в США визнає важливість інтеграції фізичної активності у повсякденне життя студентів. Значна кількість університетів пропонують фізичні курси, які поєднують академічні заняття з фізичною активністю, що дозволяє студентам отримувати як академічні знання, так і фізичну підготовку, що сприяє більш цілісному розвитку. По-третє, більшість університетів у США активно підтримують спортивні програми та команди, що стимулює студентів брати участь у спортивних змаганнях та розвивати навички командної роботи. Спортивні програми також спрямовані на формування фізичної культури студентів. В університетах США активно здійснюються наукові дослідження у галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я. Це допомагає науковцям і практикам розробляти інноваційні підходи до фізичної підготовки та підвищення рівня фізичної активності студентів. Загалом, система фізичного виховання студентів в університетах США відзначається гнучкістю, інтеграцією фізичної активності у повсякденне життя, підтримкою спортивних програм та науковим підходом. Ці переваги можуть бути використані як приклади для реформування системи фізичного виховання в університетах України з метою поліпшення якості та ефективності фізичної підготовки студентів.

В українській педагогіці є декілька традиційних напрямків дослідження фізичного виховання в закладах вищої освіти, зокрема, вивчаються: загальні принципи організації фізичного виховання в ЗВО (М. Вихляев, П. Грибан, Л. Ібрагімова, Т. Круцевич, О. Мозолев, Н. Пангелова та ін.), ставлення студентів до фізичного виховання в ЗВО (П. Вржесневська, В. Гринько, О. Котова, І. Лукашова, О. Непша та ін.), індивідуалізація підходів до фізичної підготовки з урахуванням потреб різних категорій студентів (О. Дубогай, М. Євтушок, А. Литвиненко, О. Малімон, І. Салук, А. Цьось та ін.), вплив фізичного виховання на здоров'я та самопочуття студентів (Е. Єрмоменко, А. Чепелюк, В. Філь, С. Юськів, К. Юськів та ін.), можливості дистанційної освіти у реалізації системи фізичного виховання в університетах (В. Клименченко, І. Кривенцова, А. Маракушин, О. Мозолев, А. Чередніченко та ін.). Наявні дослідження демонструють глибоке розуміння українськими вченими проблем та викликів, що стоять перед системою фізичного виховання студентів в університетах України.

Навідміну від українських науковців американські вчені вивчають особливості фізичного виховання в країні більш концептуально, зокрема досліджуються: тренди в поширенні фізичної культури серед студентів Д. Бассет (D. Bassett), С. Блер (S. Blair), Д. Джон (D. John), Д. Іверсон (D. Iverson), П. Катзмаржик (P. Katzmarzyk), Д. Ко (D. Coe), С. Конгер (S. Conger), Р. Кроу (R. Crow), Дж. Крістенсон (G. Christenson), І. Лі (I. Lee), К. Мартін (C. Martin), І. Фітжух (E. Fitzhugh), Дж. Філдінг (J. Fielding), підходи до забезпечення об'єктивного оцінювання результатів фізичного виховання

студентів Д. Бассетджуніор, (D. BassettJr), Х. Вайятт (H. Wyatt), К. Івенсон (K. Evenson), Д. Кателієр (D. Catellier), Дж. Мецгер (J. Metzger), У. Розамунд (W. Rosamond), А. Сієга-Різ (A. Siega-Riz), Дж. Пітерс (J. Peters), Х. Томпсон (H. Thompson), М. Треус (M. Treuth), Дж. Хілл (J. Hill), тенденції розвитку фізичного виховання онлайн К. Бушнер (C. Buschner), Д. Даум (D. Daum), роль фізичного виховання в університетах для забезпечення здоров'я нації Б. Гіро (B. Giroir), Д. Райт (D. Wright). В своїх дослідженнях науковці в основному зосереджені на вивченні стратегічних напрямках розвитку фізичного виховання в університетах з метою збільшення його позитивного впливу на суспільство.

Аналіз робіт учених, а також освітніх програм з підготовки фахівців різного спрямування в закладах вищої освіти дозволили визначити низку протиріч, які потребують системного вирішення:

- між різними методологічними підходами до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США, що виникають в зв'язку з різними підходами до збору та аналізу даних, вибором теоретичних рамок і методів дослідження;

- в термінологічному апараті, що виникають через розбіжності у визначенні понять і термінів, які використовуються в літературі, що ускладнює узгодження і структурування теоретичного аналізу;

- між доведеною ефективністю досвіду розвитку фізичної культури в університетах США та станом його дослідженості в українській педагогічній науці, що обумовлюється мовленевим бар'єром і відмінності у методах наукового пошуку, які переважають в американських та українських дослідженнях;

- у визначенні основних характеристик системи фізичного виховання студентів в університетах США, що виникають через різні погляди й оцінки важливості окремих компонентів цієї системи;

- між спробами адаптувати американський досвід в українських ЗВО та низькою ефективністю цих спроб, через зосередження уваги українських педагогів на структурі та змісті освітніх програм та ігноруванні інших важливих чинників освітнього середовища університетів США;

- у порівняльному аналізі систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України, що виникають через різницю у культурних, історичних, соціальних умовах цих країн, що впливає на різницю в підходах та результати;

- в напрямках творчого застосування американського досвіду фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України, що виникають через різні підходи до адаптації та впровадження іноземного досвіду в українському контексті й розбіжності в освітніх системах обох країн.

Необхідність нагального розв'язання означених протиріч обумовила вибір теми дисертаційного дослідження – **«Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри початкової

та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського «Теоретико-методичні засади наступності в освітньому процесі дошкільної та початкової освіти» (реєстраційний № 0124U001819). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол № 6 від 16.10.2023 р.).

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначені можливостей використання американського педагогічного досвіду щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Досягнення визначеної мети передбачає виконання комплексу **завдань**:

1. Проаналізувати методологічні підходи до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США.

2. Здійснити теоретичний аналіз понятійно-термінологічного апарату дослідження.

3. Визначити стан вивчення проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США.

4. Охарактеризувати систему фізичного виховання студентів в університетах США.

5. З'ясувати особливості підготовки викладачів фізичної культури до роботи в університетах США.

6. Здійснити порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України.

7. Визначити напрями творчого застосування американського досвіду виховання фізичної культури студентів в університетах США в закладах вищої освіти України.

Об'єкт дослідження – система фізичного виховання студентів в університетах США.

Предмет дослідження – теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури в університетах США.

Концептуальні засади дослідження. Провідна ідея дослідження ґрунтована на положенні про те, що впровадження в українську систему вищої освіти науково обґрунтованих успішних практик системи фізичного виховання університетів США буде сприяти якісному перетворенню та підвищенню ефективності її функціонування.

В основу **теоретичного концепту дослідження** покладено такі положення:

– фізична активність є необхідною складовою загального розвитку студентів університетів США; фізичне виховання має бути інтегроване в академічну програму, забезпечуючи студентам можливість розвивати фізичну активність і здоровий спосіб життя, що сприяє покращенню їх здоров'я та загальному самопочуттю;

– фізичне виховання в університетах США зорієнтоване на розвиток різноманітних фізичних навичок і компетенцій студентів, що включає розвиток моторних навичок, фізичної витривалості, сили, гнучкості та координації, а також навичок командної роботи, спортивної стратегії та управління ризиками. Розвиток цих навичок сприяє формуванню здорового тіла, підвищує самодисципліну та впливає на когнітивні здібності студентів.

В основу **методологічного концепту дослідження** покладено такі положення:

– система фізичного виховання в університетах США є гнучкою і враховує індивідуальні потреби та можливості студентів; здобувачі можуть мати різний рівень фізичних здібностей та інтересів, тому важливо створити різноманітні програми, які б задовольняли потреби всіх студентів; фізичне виховання в університетах США підтримує студентів з обмеженими фізичними можливостями, забезпечуючи адаптовані програми та доступ до необхідних ресурсів;

– забезпечення інтердисциплінарного підходу: фізичне виховання в університетах США пов'язане з іншими дисциплінами та галузями знань; інтердисциплінарний підхід до фізичного виховання допомагає створити зв'язки з академічними предметами, такими як біологія, фізіологія, психологія та інші, що розширює розуміння студентів про вплив фізичної активності на різні аспекти життя; такий підхід сприяє глибшому осмисленню та застосуванню знань про здоров'я й фізичну активність у повсякденному житті студентів.

В основу **технологічного концепту дослідження** покладено такі положення:

– система фізичного виховання в університетах США використовує сучасні інноваційні підходи та технології для поліпшення ефективності та результативності навчання, що може включати використання спеціалізованих програмних засобів і додатків для відстеження фізичної активності, використання віртуальної реальності та інтерактивних тренувань для підвищення зацікавленості студентів і покращення їх моторних навичок.

Методологічну основу дослідження становлять фундаментальні філософські ідеї і положення про взаємозв'язок, взаємозумовленість і цілісність явищ і процесів об'єктивної дійсності; про особистість як суб'єкта діяльності та відносин, про системність формування особистості, про взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх чинників її розвитку; філософських концепцій освіти, а також відбиває взаємозв'язок і взаємодію різних підходів загальнонаукової й конкретнаукової методології до вивчення порушеної проблеми, а саме: квалітативний, кількісний, дослідницький, експертний, компаративний, історичний. Означені підходи ґрунтуються на сукупності методологічних принципів: синергетичного, системного та культурологічного.

Теоретичний рівень дослідження системи фізичного виховання в університетах США базується на комплексному підході, який поєднує наукові принципи з реаліями практичного застосування. Дослідження в цій галузі

ґрунтуються на наукових теоріях і концепціях, які відображають сучасне розуміння фізичного виховання і його впливу на здоров'я та добробут студентів. Одним із ключових аспектів теоретичного рівня дослідження є використання інтердисциплінарного підходу, що враховує знання з фізіології, психології, соціології, педагогіки та інших наукових галузей. Це дозволяє зрозуміти вплив фізичної активності на різні аспекти життя студентів, включаючи їх фізичне, психічне та соціальне благополуччя.

Практичний рівень забезпечує можливості трансформації як окремих освітніх програм з фізичного виховання, так і культури фізичного виховання в університетах України загалом.

Загальна методологія дослідження ґрунтується на положеннях філософської теорії пізнання, принципах науковості, цілісності, історизму, єдності національного і загальнолюдського; концептуальних положеннях філософських, педагогічних, психологічних, соціальних наук щодо спрямованості людини на самовдосконалення; ідеї порівняльних досліджень щодо інноваційних підходів у системі фізичного виховання в університетах США.

Теоретичну основу дослідження складають основні положення вітчизняної філософії освіти (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.), теорії і методики професійної підготовки вчителя (О. Глузман, О. Дубасенюк, А. Кузьмінський, О. Пехота, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.); концептуальних ідей методології порівняльної педагогіки, покладені в основу вивчення освітніх систем різних країн (Н. Авшенюк, Н. Абашкіна, Н. Бідюк, Б. Вульфсон, Т. Десятов, О. Джуринський, Т. Кошманова, М. Лещенко, О. Матвієнко, Н. Мукан, Н. Ничкало, О. Огієнко, Н. Пазюра, Л. Пуховська, А. Сбруєва, О. Сухомлинська та ін.); положеннях щодо особливостей функціонування системи фізичного виховання в університетах США (Д. Бассет, С. Блер, Д. Джон, Д. Іверсон, П. Катзмаржик, Д. Ко, С. Конгер, Дж. Крістенсон, Р. Кроу, І. Лі, К. Мартін, Дж. Філдінг, І. Фітжух та ін.).

Для розв'язання дослідницьких завдань і досягнення визначеної мети використано такі **методи наукового пошуку**:

– *теоретичні* (аналіз соціологічної, історичної, педагогічної, психологічної літератури), що дало змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження;

– *інтерпретаційно-аналітичний метод*, на основі якого вивчалися українські й зарубіжні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення;

– *емпіричні* (спостереження, аналіз результатів діяльності) з метою виявлення особливостей функціонування систем фізичного виховання в США та Україні;

– *конкретно-наукові* (аналіз і узагальнення сучасних зарубіжних підходів до організації професійної підготовки вчителя): порівняльно-історичний аналіз (який дав змогу виявити тренди розвитку в системі фізичного виховання в університетах США та виділити спільні й відмінні риси у порівнянні з

системою фізичного виховання в ЗВО України); семантико-термінологічний (обґрунтування поняттєво-термінологічного апарату дослідження); пошуковий (формулювання висновків, виявлення прогресивних ідей у системах освіти різних країн).

Джерельну базу на різних етапах наукового пошуку склали 421 джерел, в тому числі 358 закордонних, зокрема:

- психологічні, педагогічні, культурологічні роботи і публікації вітчизняних та закордонних науковців з питань розвитку фізичної культури студентів університетів;

- освітні програми Університетів США, що представляють приклади розвитку фізичної культури студентів в університетах США на трьох рівнях вищої освіти: бакалаврський (undergraduate), магістерський (postgraduate), докторський (graduate);

- монографічні та інші праці американських вчених з питань розвитку фізичної культури студентів університетів США;

- джерела із фондів бібліотек: Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Державної науково-технічної бібліотеки України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. Сухомлинського;

- словники, збірники наукових праць, наукові та науково-методичні журнали; матеріали національних та міжнародних конференцій, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- *уперше* систематизовано концептуальні та методологічні аспекти, які сприяють досягненню оптимальних результатів у фізичному вихованні студентів на прикладі системи фізичного виховання в США; проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; визначено кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій;

- *удосконалено* підходи до оцінювання результатів фізичного виховання, через аналіз новітніх методів оцінювання фізичної активності, функціонального стану, здоров'я та інших параметрів, пов'язаних з фізичним вихованням в університетах США, що дозволяє об'єктивно визначати ефективність програм та ідентифікувати потреби студентів у покращенні фізичної форми та здоров'я;

- *уточнено* рольові функції викладачів і тренерів, які є обов'язковими для ефективного навчання і супроводу в вихованні фізичної культури студентів в університетах США; визначено важливість лідерських та підприємницьких рис викладачів фізичної культури як показників їхньої креативності та готовності до постійного саморозвитку і створення найбільш оптимальних умов для розвитку фізичної культури студентів;

– *розширено* наукове розуміння фізичного виховання як складової суспільного розвитку і визначено оптимальні підходи до його практичної реалізації. Зокрема, уточнено як фізична активність та спорт в університетах США впливають на фізичне, психічне та соціальне благополуччя студентів; шляхи удосконалення методик і підходів до фізичного виховання, що сприяють досягненню кращих результатів; напрями розвитку нових методів оцінювання фізичного виховання, що уможлиблює об'єктивно визначати ефективність програм та підходів;

– *визначено* особливості підготовки викладачів фізичної культури в США, що обумовлюють їхню готовність до впровадження індивідуального гнучкого підходу в освіті, здатність використовувати в професійній діяльності технологічні інновації, постійну спрямованість на саморозвиток;

– *описані* можливі напрями використання досвіду університетів США для післявоєнної відбудови спортивної інфраструктури університетів та залучення широких верств студентства до здорового способу життя в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що може слугувати джерелом інновацій та кращих практик для виховання фізичної культури студентів в університетах України; основні аспекти практичного значення таких досліджень включають: розвиток освітніх програм і навчальних планів, впровадження наукового підходу до реформування системи фізичного виховання в університетах України; впровадження інноваційних методик, що ґрунтуються на останніх технічних та наукових розробках; підвищення ефективності системи фізичного виховання в університетах України; може використовуватися розширення та оновлення змісту освітніх компонентів «Фізичне виховання», «Актуальні проблеми розвитку сучасного спорту», «Професійно-прикладна фізична культура», «Методика викладання фізичного виховання в зво», «Основи психологічного супроводу спортивної діяльності», «Акмеологія фізичного виховання», «Аксіологія у фізичному вихованні», «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Фітнес та методика навчання», «Психологія здорового образу життя», «Актуальні проблеми психологічного супроводу фізичного виховання», «Тілесно-орієнтовані напрями практичної психології», «Спортивні і рухливі ігри», «Гімнастика», «Система фізичної підготовки», «Структура фізичної підготовки військових», «Психофізіологічні техніки самовдосконалення людини».

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/231/1 від 17.04.2024 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 242/04-а від 24.04.2024 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 727 від 29.04.2024 р.), Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (довідка № 315 від 30.04.2024 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (довідка № 01-12/01/222 від 02.05.2024 р.), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

(довідка № 69-01/1919 від 08.05.2024 р.), Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 463/17-23 від 08.05.2024 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 596 від 09.05.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1355 від 10.05.2024 р.).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. У статті «Фітнес-тренінг як засіб підвищення фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів» [18] (внесок автора 40 %) автором досліджено рівень фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів у підготовчому та змагальному періодах річного макроциклу та розроблено експериментальну програму з фізичної підготовки висококваліфікованих футболістів, особливістю якої є використання трьох інноваційних методик сучасного фітнес-тренінгу; у статті «Групи та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки» [20] (внесок автора 80 %) автором досліджено та визначено групи мотивів навчання та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки із врахуванням особливостей закінчення попереднього навчального закладу та місця проживання; у статтях розміщених у науково метричних базах, а саме: «Biomechanical control of motor function of junior schoolchildren with hearing impairment» [23] (внесок автора 35 %) (Scopus) автором досліджено індивідуальні особливості розвитку рухових якостей в адаптивному фізичному вихованні школярів; «Training Process Structure of Highly Skilled Players in Mini-Football during the Competitive Period» [24] (внесок автора 35 %) (Scopus) автором охарактеризовано одноцикловий тренувальний процес для висококваліфікованих футболістів з міні-футболу у річному макроциклі; «Relationships between technical-tactical and physical preparedness of 13–14-year-old skilled football goalkeepers» [25] (внесок автора 35 %) (Scopus) автором визначено показники фізичної та техніко-тактичної підготовленості воротарів 13–14 років та співвідношення між ними; «Fitness training in functional preparedness of highly qualified football players» [26] (внесок автора 35 %) (Scopus) автором охарактеризовано інноваційні фітнес методики з метою підвищення функціонального стану висококваліфікованих футболістів у підготовчому періоді річного макроциклу; «Innovative approaches to teaching students in the modern educational information environment in the USA and Great Britain» [27] (внесок автора 55 %) (Web of Science) автором з'ясовано тенденцію розвитку пріоритетів у вихованні та навчанні студентів, середньої та вищої школи США та Великої Британії в ретроспективі (XIX – поч. XXI ст.); «Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists» [28] (внесок автора 55 %) (Web of Science) автором досліджено концепцію Smart-освіти, яка передбачає створення інтелектуального середовища для застосування Smart-технологій у системі вищої освіти з метою якісної підготовки фахівців та постійного розвитку етапних компетенцій в учасників освітнього процесу; «Theoretical and

methodological approaches to the educational potential of students in higher education institutions» [29] (внесок автора 50 %) (Web of Science) автором проведено пошуково-експериментальне дослідження, метою якого було виявлення та перевірка ефективності теоретико-методичних підходів у закладі вищої освіти до процесу навчання, які сприяють динамічним змінам у сфері освіти у світовому масштабі.

Основні положення та результати дисертації апробовано на науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних*: «Пріоритети громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості громадян України» (Швеція, 2024), «Підвищення ефективності державної політики в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності особам з інвалідністю» (Болгарія, 2024), *всеукраїнських*: «Organization of physical and health and sports activities for persons with disabilities regarding increasing the efficiency of state policy» (Вінниця, 2021), «State policy of the formation of physical and sports public organizations» (Вінниця, 2022), «Peculiarities of management and staffing in the field of physical culture and sports» (Вінниця, 2022), «Optimization of the personnel structure of state policy for specific sports» (Вінниця, 2023), «Професійний спорт в контексті політики стимулювання розвитку місцевої економіки. актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і науково-педагогічних досліджень у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Вінниця, 2023).

Публікації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (20 – одноосібних): з них 22 статті у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 7 статей в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection (3) та Scopus (4). Результати дослідження розкрито у 8 працях, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації: з них 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему «Методика навчання фізичної культури майбутніх учителів з початкової військової підготовки» була захищена в 2011 році, її матеріали у тексті докторської дисертації не використовувались.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (421 найменувань, з них – 358 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 562 сторінки, з них – 401 сторінка основного тексту. Робота містить 1 таблицю та 2 рисунка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; обґрунтовано концептуальні, методологічні та теоретичні

засади дослідження; окреслено методи дослідження; проаналізовано джерельну базу; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів та подано відомості про впровадження результатів наукового пошуку; схарактеризовано особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві; подано відомості про апробацію результатів дослідження; окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США»* – визначено методологічні підходи до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США, проаналізовано головні понятійні конструкції дисертації, досліджено теоретичні засади системи виховання фізичної культури студентів в університетах США, розглянуто проблему виховання фізичної культури студентів в університетах США у наукових дослідженнях.

Методологічними підходами до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США визначено: квалітативний, кількісний, дослідницький, експертний, компаративний, історичний.

Квалітативний підхід дозволяє зрозуміти складні аспекти виховання фізичної культури студентів, включаючи їхні мотивації, ставлення та сприйняття цього процесу. Кількісний підхід уможливує проведення кількісної оцінки ефективності програм виховання фізичної культури студентів і встановлення зв'язків між різними чинниками. Дослідницький підхід дозволяє проводити спеціальні дослідження та вивчити різні аспекти виховання фізичної культури, включаючи програми фізичного виховання, доступність спортивних об'єктів та програм для студентів. Експертний підхід базується на думках та рекомендаціях висококваліфікованих фахівців у галузі виховання фізичної культури. Компаративний підхід передбачає порівняння практик виховання фізичної культури студентів в різних університетах або країнах. Історичний підхід включає в себе аналіз історії виховання фізичної культури в університетах США.

У ході дослідження схарактеризовано основні понятійні конструкції дисертації, спрямованої на вивчення проблем виховання фізичної культури серед студентів в університетському середовищі США. Ці поняття є ключовими складовими аналізу цієї складної проблеми та відображають важливі аспекти дослідження. Фізична культура є ключовим поняттям у дослідженні і визначається як комплекс систематичних фізичних занять, спрямованих на розвиток фізичних здібностей та забезпечення фізичного здоров'я. Виховання студентів є цільовою метою розвитку фізичної культури і передбачає формування в студентів цінностей, навичок і знань, пов'язаних з фізичною культурою, а також створення умов для їхнього фізичного та психологічного розвитку. Університетське середовище у дослідженні визначено як амальгама академічної, соціальної та фізичної інфраструктури університету, де відбувається виховання фізичної культури студентів. Роль викладачів та тренерів була розглянута як ключова в контексті виховання фізичної культури студентів, оскільки вони відповідають за проведення навчальних занять,

надання педагогічної підтримки та мотивації студентів до активного спорту та рухової активності. Визначено, що педагогічні технології включають в себе методи та засоби, що використовуються для навчання та виховання студентів у галузі фізичної культури, включаючи планування та організацію занять. Конкретизовано, що розвиток фізичних здібностей студентів передбачає процес поступового поліпшення фізичних можливостей та навичок студентів, що досягається завдяки систематичним фізичним заняттям. Мотивація до фізичної активності у дослідженні розглянута як фактори, які впливають на бажання студентів брати участь в фізичних заняттях та спорті. Вплив фізичної культури на здоров'я студентів описаний через важливість фізичної активності для загального фізичного і психологічного здоров'я студентів, включаючи попередження хвороб та підтримання фізичного благополуччя. Оцінка ефективності виховання фізичної культури університетських студентів визначена через аналіз результатів, досягнутих у процесі навчання та практики, а також спільну оцінку студентів і педагогічного персоналу. Результати оцінки можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм, розробки більш ефективних педагогічних та методичних підходів, а також для встановлення пріоритетів у розвитку фізкультурних програм та спортивних заходів університетів.

Встановлено, що система виховання фізичної культури студентів в університетах США ґрунтується на різноманітних теоріях та підходах, які сприяють розвитку фізичних здібностей, забезпечують здоровий спосіб життя та сприяють вихованню відповідальних та активних громадян. До основних теорій, на яких базується система виховання фізичної культури студентів в університетах США відносяться такі: гуманістична теорія є однією з ключових теорій, на якій ґрунтується система виховання фізичної культури студентів. Вона підкреслює значення розвитку особистості студента, враховуючи його індивідуальні потреби та мотивацію. Соціокультурна теорія визначає роль соціального середовища та культурних чинників у формуванні фізичної культури студентів та враховує вплив суспільства, культурних цінностей та норм на сприйняття та практику фізичної активності. Теорія самоорганізації та саморегуляції відзначає важливість розвитку самостійності та внутрішньої мотивації у студентів та акцентує увагу на потребі розвивати в студентів навички самоконтролю, самодисципліни та саморегуляції у фізичному вихованні, що може сприяти сталому інтересу та активності у цій галузі. Теорія соціального капіталу розглядає значення міжособистісних відносин та спільноти у формуванні фізичної культури студентів. Ця теорія підкреслює важливість соціальних зв'язків та мереж у формуванні фізичної культури студентів, адже участь у спортивних командах, спільних заняттях та спортивних заходах сприяє зміцненню соціальних зв'язків, підтримці та позитивному впливу підтримки оточуючих.

Ці теорії та підходи взаємодіють у системі виховання фізичної культури студентів університетів США, сприяючи розвитку комплексної та цілісної підготовки студентів. Вони розкривають значущі аспекти виховання, що

допомагають створити сприятливі умови для розвитку фізичних здібностей, здорового способу життя та гармонійного розвитку особистості студента в університетському середовищі.

Встановлено, що наукові дослідження, присвячені проблемам виховання фізичної культури студентів в університетах США, охоплюють різноманітні аспекти та напрямки. Основні напрямки наукових досліджень в цій галузі включають:

– Мотивація та вплив психологічних чинників на фізичну активність студентів. Дослідження орієнтовані на вивчення мотивації студентів до фізичної активності та ідентифікацію чинників, що впливають на їхню участь у спортивних заходах та заняттях фізичною активністю (М. Айс (M. Eys), М. Бушам (M. Beauchamp), Т. Валхед (T. Wallhead), К. Енніс (C. Ennis), Б. Мой (B. Moy), І. Сарасон (I. Sarason), Т. Снедден (T. Snedden), К. Фокс (K. Fox), Г. Хагівара (G. Hagiwar)).

– Розвиток фізичних здібностей студентів. Дослідники вивчають методи та підходи до розвитку фізичних здібностей студентів університетів США, зокрема, засоби тренувань, спеціалізовані програми та індивідуальні підходи (С. Бін (C. Bean), П. Волш (P. Walsh), Р. Вудз (R. Woods), Дж. Клавіо (G. Clavio), П. Педерсен (P. Pedersen)).

– Вплив фізичної культури на здоров'я студентів. Дослідження спрямовані на визначення позитивного впливу фізичної культури на фізичне та психічне здоров'я студентів, а також на попередження хронічних захворювань та збереження загальної життєвої якості (У. Бошам (W. Beauchamp), Р. Каліксте (R. Calixte), М. Камако-Рівьєра (M. Camacho-Rivera), О. Орідота (O. Oridota), А. Рівьєра (A. Rivera)).

– Організація та педагогічні технології виховання фізичної культури. Дослідження включають аналіз різних педагогічних підходів та технологій, які можуть застосовуватися в університетському середовищі для ефективного виховання фізичної культури (С. Бенделір (S. Bedenlier), М. Бонд (M. Bond), К. Бунтінс (K. Buntins), О. Заватські-Ріхтер (O. Zawacki-Richter), М. Керрес (M. Kerres)).

– Роль викладачів та тренерів у вихованні фізичної культури. Дослідження орієнтовані на аналіз компетенцій та підходів викладачів та тренерів у формуванні фізичної культури студентів, а також визначення їх ролі в створенні сприятливого середовища для занять фізичною активністю (К. Фавер (C. Faver), Л. Фіз (L. Feize), А. МакФейл (A. MacPhail), Б. Муді (B. Moody), Д. Сканлон (D. Scanlon)).

– Оцінка ефективності виховання фізичної культури. Дослідження спрямовані на розробку методів та інструментів для оцінки ефективності виховання фізичної культури університетських студентів, що дозволяє визначити результативність заходів та внести необхідні корективи для подальшого розвитку системи виховання (М. Анвер (M. Anwer), М. Мауер (M. Mawer), М. Рейс (M. Reiss)).

Всі ці напрямки наукових досліджень сприяють покращенню виховання фізичної культури студентів в університетах США, формуванню здорового та активного способу життя, підвищенню академічних показників та створенню сприятливого середовища для розвитку молоді. Дослідження в цій сфері не тільки покращують стан фізичної культури студентів, але і допомагають формувати ціннісні орієнтації, виховувати лідерські якості, толерантність та взаємодопомогу, що має позитивний вплив на майбутнє суспільство в цілому.

У другому розділі – *«Організація фізичного виховання студентів в університетах США»* – розглянуто структуру та організацію фізичного виховання студентів університетів США, проаналізовано зміст фізичного виховання студентів в університетах США, визначено ключові чинники, що стимулюють мотивацію студентів до занять фізичною культурою в університетах США.

У ході дослідження встановлено, що фізичне виховання студентів університетів США характеризується комплексною та розгалуженою структурою, яка відображає сучасні підходи до сприяння фізичній активності, здоров'ю та спорту серед студентської молоді. Дана структура базується на принципах впровадження інтегрованих підходів, підтримки різноманітності та врахування індивідуальних потреб студентів.

Важливим аспектом структури фізичного виховання є інтеграція фізичних активностей у загальний навчальний процес. Переважна більшість університетів США включають обов'язкові курси фізичного виховання в загальний план навчання, що забезпечує усім студентам можливість отримати фізичну активність та підвищити рівень фізичної компетентності.

Структура фізичного виховання включає багатоцільові спортивні програми та клуби, які дають студентам можливість вибрати для себе бажаний спортивний напрямок. Це можуть бути традиційні види спорту, такі як футбол, баскетбол, теніс, або альтернативні види фізичної активності, такі як йога, танці, стрітбол тощо.

Розгалужена структура фізичного виховання включає також програми з активним відпочинком на відкритому повітрі, які стимулюють студентів до участі у пригодницьких активностях, таких як походи, скелелазіння, лижні та сноубордичні виїзди. Ці програми сприяють розвитку навичок лідерства, командної роботи та сприяють покращенню фізичного стану студентів.

Структура фізичного виховання університетів США передбачає підтримку активних студентських спортивних команд. Більшість університетів мають власні спортивні команди, які беруть участь у різних міжуніверситетських змаганнях та лігах.

З'ясовано, що особливості структури фізичного виховання студентів університетів США полягають у інтегрованості фізичних активностей у навчальний процес, розмаїтості спортивних програм та клубів, акценту на активний відпочинок на відкритому повітрі та підтримці активних спортивних команд. Ці особливості сприяють формуванню здорового способу життя,

розвитку фізичних та соціальних навичок серед студентської молоді, що є важливим аспектом інтегральної освітньої стратегії університетів США.

Організація фізичного виховання студентів університетів США відображає сучасні тенденції та підходи до забезпечення якісної фізичної активності та здорового способу життя серед студентської молоді.

Університетські програми фізичного виховання студентів університетів США орієнтовані на забезпечення гнучкості та індивідуалізації підходу. Застосування різних підходів до фізичного навчання дозволяє задовольнити різноманітні потреби та інтереси студентів. Університети надають можливість студентам вибрати з різноманітних фізичних активностей.

Організація фізичного виховання в університетах США спрямована на активне залучення студентів до спортивної діяльності та змагань. Велика увага приділяється формуванню спортивних команд, які представляють університети в різних змаганнях та лігах. Це сприяє розвитку спортивного духу та формує лідерські якості серед студентів.

Організація фізичного виховання спрямована на інтеграцію здорового способу життя у повсякденний режим студентів. Університетські програми прагнуть стимулювати активний спосіб життя, надаючи можливості для регулярної фізичної активності, популяризуючи здорову харчову поведінку та забезпечуючи підтримку психічного здоров'я.

Важливим аспектом організації фізичного виховання є впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Використання мобільних додатків, спортивних трекерів, віртуальних інструкторів тощо сприяє підвищенню мотивації студентів до фізичної активності та сприяє зручності організації навчального процесу.

Виявлено, що організація фізичного виховання студентів університетів США характеризується гнучким та індивідуалізованим підходом, акцентом на активну спортивну діяльність та змагання, підтримкою здорового способу життя та використанням інноваційних технологій у навчальному процесі. Ці особливості сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку фізичних та соціальних навичок студентів та формуванню здорового та активного студентського контингенту.

У ході дослідження з'ясовано, що основною метою структури фізичного виховання в університетах США є забезпечення студентам можливості зберігання та покращення їхнього фізичного здоров'я та загального фізичного розвитку. Для досягнення цієї мети університети надають доступ до сучасних спортивних закладів, тренерського персоналу та різних програм фізичного виховання.

Встановлено, що програмні результати навчання в контексті освітніх програм в університетах США є конкретними знаннями, уміннями, навичками, які студенти мають засвоїти та продемонструвати під час завершення певного курсу чи програми. Ці результати визначаються та формулюються на основі місії навчального закладу, академічних стандартів та потреб сучасного ринку праці. Університети в США звертають велику увагу на формулювання якісних

та конкретних програмних результатів навчання, оскільки вони є важливим інструментом для забезпечення ефективності та розвитку освітнього процесу. Визначення чітких та амбітних результатів допомагає стимулювати студентів до досягнення високих стандартів та забезпечує підготовку кваліфікованих фахівців, які задовольняють потребам сучасного суспільства.

Формулювання програмних результатів навчання в програмах з фізичного виховання в університетах США базується на кількох основних принципах (спрямованість на місію університету, орієнтація на студентські потреби, визначення чітких та вимірюваних цілей, адаптивність в умовах змін, інтеграція зі стандартами та потребами ринку праці), які забезпечують конкретність, обґрунтованість, досяжність та спрямованість на досягнення місії та цілей навчального закладу. Ці принципи стимулюють університети США формулювати програмні результати навчання в програмах з фізичного виховання, які сприяють розвитку студентів і відповідають вимогам сучасного суспільства та ринку праці.

Зміст фізичного виховання студентів в університетах США відображає акцент на різноманітних фізичних активностях, які сприяють всебічному розвитку студентів. Основними компонентами цього змісту є фітнес, спорт, танці, здоровий спосіб життя та інші види фізичних занять. Університети надають можливість обирати з цього різноманітного спектру залежно від індивідуальних інтересів та потреб студентів. Особлива увага приділяється інклюзивності та доступності фізичного виховання для всіх студентів, незалежно від їхніх фізичних можливостей та рівня підготовки. Це підкреслює важливість рівних можливостей для участі в фізичних активностях в освітньому середовищі.

З'ясовано, що мотивація студентів до занять фізичною культурою в університетах США є важливою складовою системи фізичного виховання. Вона стимулює участь студентів у фізичній активності, сприяє досягненню цілей, допомагає подолати труднощі й підтримує інтерес до занять. Враховуючи важливість мотивації, університети розробляють стратегії, спрямовані на посилення мотивації студентів та підтримку їх інтересу до фізичної активності, що позитивно впливає на їхній загальний розвиток та здоров'я.

Встановлено, що один із ключових чинників, що стимулює мотивацію студентів є можливість обирати фізичні активності, які відповідають їхнім інтересам та потребам. Це дозволяє студентам відчувати себе активними учасниками процесу та отримувати задоволення від фізичних занять. Крім того, університети США активно пропагують здоровий спосіб життя та фізичну активність серед студентської спільноти, створюючи позитивне соціальне середовище для спортивних досягнень та фізичного розвитку. Змагання, спортивні заходи та інші активності сприяють формуванню командного духу та підтримують мотивацію студентів до регулярних фізичних занять.

У третьому розділі – *«Методичні аспекти виховання фізичної культури студентів в університетах США»* – визначено основні методичні підходи та програми виховання фізичної культури студентів в університетах

США, схарактеризовано інноваційні методи та технології виховання фізичної культури студентів, розкрито роль спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи у вихованні фізичної культури студентів.

Встановлено, що в університетах США програми фізичної культури базуються на таких основних методичних підходах (індивідуалізація навчального процесу, комбінації теорії та практики, мотивація, інтердисциплінарність, використання сучасних технологій, врахування соціальних аспектів фізичної активності), кожен із яких спрямований на ефективне забезпечення гармонійного фізичного розвитку студентів та формування у них здорового способу життя.

Перший підхід – це індивідуалізація навчального процесу. У світлі гетерогенності студентської популяції, педагогічні кадри прагнуть розробити індивідуальні плани, які відповідають специфіці фізичного розвитку, можливостям та інтересам кожного студента. Це вимагає глибокого діагностичного аналізу і систематичного моніторингу прогресу, що сприяє оптимальному фізичному розвитку.

Другий методичний підхід концентрується на комбінації теорії та практики. Під час навчального курсу студентам подаються не тільки практичні навички, але і науково обґрунтовані знання з анатомії, фізіології та спортивної науки. Така інтеграція дає можливість студентам краще розуміти механізми та користь фізичної активності.

Третій підхід відображає важливість мотивації. Засновуючись на психологічних принципах, програми фізичної культури акцентують увагу на створенні позитивного, стимулюючого освітнього середовища, де студенти відчуються зацікавленими, заохоченими та мотивованими до участі.

Четвертий методичний підхід передбачає інтердисциплінарність. Це означає, що програми фізичної культури не ізольовані, а інтегровані з іншими дисциплінами, такими як дієтологія, психологія здоров'я та соціологія спорту, що надає студентам більш цілісного розуміння фізичного здоров'я.

П'ятий підхід передбачає впровадження сучасних технологій в освітній процес. Для збільшення ефективності навчання та тренувань активно використовуються цифрові платформи, додатки для відстеження фізичної активності та інноваційні обладнання.

Шостий підхід акцентує увагу на соціальному аспекті фізичної активності. Програми прагнуть формувати не тільки індивідуальні навички, але й навички командної роботи, спілкування та взаємодії в соціальному середовищі, що підсилює відчуття спільноти та соціальної відповідальності.

Встановлено, що основні методичні підходи включають: обов'язкові курси фізичної культури, які стимулюють студентів до успішного завершення курсів з фізичної культури, що можуть включати такі предмети, як фітнес, плавання, танці тощо; клуби і спортивні команди, що проявляється в активній підтримці створення спортивних клубів та команд для розвитку навичок та спортивної активності серед студентів; фізична активність за вибором, що дає

студентам можливість вибору з великого спектру фізичних активностей, таких як йога, кардіотренування, бойові мистецтва і багато інших.

Визначено, що університети в США активно впроваджують інноваційні методи та технології для підвищення ефективності виховання фізичної культури студентів. До найбільш поширених підходів належать експерієнціальне навчання, метод взаємного навчання, використання інформаційних та комунікаційних технологій, а також гібридні або змішані методи навчання.

Експерієнціальне навчання в галузі фізичної культури в університетах США є ключовим підходом до розвитку більш виважених, свідомих і активних особистостей. Ця технологія об'єднує теоретичні знання з практичним досвідом, дозволяє студентам краще зрозуміти своє тіло, фізіологію, психологію та соціальні аспекти фізичної активності. На практиці, експерієнціальне навчання в галузі фізичної культури може мати різні форми. Зокрема, можуть використовуватися симуляції або рольові ігри для навчання студентів певним навичкам, таким як проведення тренувань або навчання техніки безпеки. Такі заняття дозволяють студентам безпосередньо відчувати та пережити різні ситуації, з якими вони можуть стикнутися в реальному житті. Експерієнціальне навчання може включати участь студентів в спортивних командах, волонтерство в спортивних організаціях, стажування з тренерами або фітнес-експертами, участь в проєктах по охороні здоров'я тощо. Експерієнціальне навчання в галузі фізичної культури допомагає студентам зрозуміти важливість активного способу життя, дозволяє їм краще розуміти своє тіло та свій розум, сприяє розвитку навичок самоконтролю та саморегуляції, підвищує їх мотивацію до занять фізичною культурою та спортом.

У контексті фізичної культури в університетах США метод взаємного навчання застосовується на практичних заняттях. Наприклад, при вивченні нового виду спорту або комплексу вправ, студенти можуть бути розділені на пари або невеликі групи. Один студент демонструє вправу, інший спостерігає та надає зворотній зв'язок. Після цього вони можуть помінятися ролями. Ще один приклад – це коли старшокурсники, які вже пройшли певний курс із фізичної культури, допомагають молодшим студентам освоїти матеріал, проводячи для них додаткові тренування або заняття. Ефективність цього методу значною мірою залежить від контексту його застосування та здатності викладача адаптувати його до конкретних умов навчального процесу. Доведено, що метод взаємного навчання є перспективним у вихованні фізичної культури студентів університетів США, так як він сприяє не лише кращому засвоєнню теоретичного та практичного матеріалу, але й розвитку ключових соціальних навичок.

Встановлено, що використання інформаційних та комунікаційних технологій відіграють важливу роль у сучасному вихованні фізичної культури студентів університетів США. Вони забезпечують гнучкість, індивідуальний

підхід до навчання, доступ до якісних ресурсів та стимулюють розвиток відповідального ставлення до власного здоров'я та фізичної форми.

У сучасній американській освітній практиці щодо виховання фізичної культури студентів університетів відзначається активне використання мобільних додатків та онлайн-платформ для самостійного навчання (платформи віртуальних тренувань, онлайн-курси анатомії та фізіології, платформи для медитацій та релаксації, віртуальні лабораторії та симулятори). Вони дозволяють індивідуалізувати навчання, роблячи його більш ефективним, цілеспрямованим та мотивуючим для студентів. Онлайн-платформи відкривають перед студентами нові можливості, які стають важливими в контексті глобальних змін освітнього середовища.

Використання мобільних додатків у вихованні фізичної культури студентів університетів США надає можливість створення індивідуальних програм тренувань, фіксують результати та прогрес у фізичних досягненнях. Багато з цих додатків інтегруються з сучасними фітнес-трекерами та іншими пристроями, що дозволяє більш точно відстежувати показники фізичної активності, серцевого ритму, спалювання калорій та інших фізіологічних параметрів. Університети також впроваджують використання віртуальної реальності (VR) для покращення досвіду занять фізичною культурою. VR-технології дозволяють створити іммерсивне середовище для занять спортом та фітнесом, що дозволяє студентам займатися різноманітними видами спорту у віртуальних тренажерах. Це надає можливість студентам займатися спортом у безпечних умовах та ефективно вдосконалювати свої навички у різних дисциплінах.

В університетах США також розробляють та впроваджують інтерактивні фітнес-ігри, які поєднують в собі елементи розваги та спортивних вправ. Ці ігри можуть бути розроблені для різних платформ, таких як смартфони, комп'ютери або ігрові консолі, що дозволяє студентам активно займатися спортом і отримувати задоволення від гри.

Встановлено, що спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота в університетах США відіграє важливу роль у забезпеченні фізичного і психологічного благополуччя студентів і сприяє їхньому гармонійному розвитку. Вона забезпечує умови для підтримання та зміцнення здоров'я студентів. Спортивні і фізкультурні заходи сприяють збереженню та покращенню здоров'я студентів, попереджають студентські захворювання та сприяють загальному фізичному самопочуттю. Спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота сприяє розвитку командної роботи і лідерських якостей. Участь у спортивних командах і колективних видах спорту сприяє розвитку комунікаційних та лідерських навичок студентів, забезпечує формування здорових звичок на майбутнє.

У четвертому розділі – *«Особливості підготовки викладачів фізичної культури до роботи в університетах США»* – встановлено сучасні вимоги до викладачів фізичної культури в університетах США, проаналізовано зміст підготовки викладачів фізичної культури в університетах США, визначено

стратегії забезпечення якості професійної підготовки викладачів фізичної культури в університетах США.

Під час дослідження з'ясовано, що основні вимоги до викладачів включають наступні аспекти: педагогічна компетентність: викладачі повинні мати глибоке розуміння педагогічних методів та стратегій, необхідних для успішного викладання фізичної культури, що включає в себе розробку курсів, оцінку студентів і створення сприятливого навчального середовища; наукова компетентність: враховуючи швидкі та постійні зміни в галузі фізичної культури і науки про спорт, викладачі повинні постійно оновлювати свої знання та вміння на основі досліджень, щоб бути в курсі сучасних тенденцій; комунікативна компетентність: викладачі повинні бути прикладом професійної етики та лідерства для своїх студентів, що включає в себе відкритість, активність, комунікабельність, дотримання етичних стандартів, сприяння розвитку студентів і участь у розвитку університетської спортивної спільноти.

Отже, викладач фізичної культури в університетах США повинен володіти компетентностями, що охоплюють педагогічні, наукові, комунікаційні та індивідуалізаційні аспекти, сприяючи якісному навчанню та розвитку студентів у сфері фізичної активності та спорту. Викладач фізичної культури в університеті США повинен мати адаптивність, емпатію, лідерські якості. Ці особистісні риси сприяють створенню навчальної атмосфери, сприятливої для засвоєння знань, розвитку особистості студентів та підвищенню якості навчання в університетському середовищі.

Встановлено, що підготовка викладачів фізичної культури в університетах США включає в себе не лише фахові знання в галузі фізичної активності, але й навички в галузі педагогіки, психології, організації та управління. Вивчення змісту підготовки дозволяє забезпечити гармонійний розвиток фахівців, здатних не лише до ефективною передачі знань, а й до створення сприятливої навчальної атмосфери, підтримки розвитку особистості студентів та сприяння їхньому власному професійному зростанню.

Вивчення змісту підготовки викладачів фізичної культури в університетах США є необхідною передумовою для забезпечення високого рівня якості навчання, підготовки компетентних та кваліфікованих фахівців у галузі фізичної активності. Це сприяє розвитку професійної компетентності викладачів, формуванню фахівців, здатних впроваджувати інноваційні підходи у навчальний процес та відповідати викликам сучасності у сфері фізичної культури та спорту.

З'ясовано, що підготовка викладачів фізичної культури в університетах США є складним та мультимодульним процесом, що передбачає ретельне вивчення та вдосконалення педагогічних, наукових та практичних навичок. Підготовка викладачів фізичної культури в університетах США передбачає комплексний підхід, що включає в себе отримання освіти на різних рівнях (бакалавр, магістр, доктор), наукову роботу, педагогічну підготовку та практичний досвід. Цей процес спрямований на підготовку

висококваліфікованих фахівців, здатних як науково досліджувати фізичну культуру, так і ефективно викладати її на різних рівнях освіти.

У ході дослідження визначено, що забезпечення якості професійної підготовки викладачів фізичної культури є пріоритетом для університетів США.

Підготовка викладачів фізичної культури в університетах США є багатогранною і деталізованою. Програми підготовки враховують не тільки педагогічні аспекти, але і наукові, етичні, технологічні та культурні аспекти. Програми підготовки викладачів фізичної культури включають як загальні курси (педагогіка, психологія, фізіологія тощо), так і спеціалізовані курси з фізичної культури та спорту. Студенти, які готуються до ролі викладачів, здійснюють педагогічну практику в університетських або шкільних спортивних програмах. Багато програм підготовки викладачів фізичного виховання включають в себе можливість здійснювати наукову діяльність, публікувати дослідження та брати участь у конференціях. Програми акцентують важливість комунікаційних навичок та взаємодії зі студентами для ефективного навчання та розвитку.

Програми підготовки піддаються обов'язковій акредитації, що гарантує відповідність їх стандартам якості та ефективність навчання. Програми регулярно оновлюються для відповідності сучасним стандартам і вимогам галузі фізичної культури і спорту.

Забезпечення якості навчання на етапі базової теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США базується на комплексному підході, орієнтованому на досягнення високих педагогічних стандартів та розвиток знань, навичок і компетенцій майбутніх педагогів.

Програми базової теоретичної підготовки студентів ретельно розробляються з урахуванням актуальних тенденцій у галузі фізичної культури та педагогіки. Вони включають широкий спектр дисциплін, які охоплюють фізіологічні, психологічні, методологічні та організаційні аспекти педагогічної діяльності. Важливо, що програми піддані регулярній перевірці та оновленню з метою відповідності сучасним вимогам і розвитку галузі.

Викладання на етапі базової теоретичної підготовки здійснюється висококваліфікованими викладачами, які мають глибокі знання в своїх галузях та педагогічний досвід. Вони застосовують різноманітні методи навчання, включаючи лекції, практичні заняття, семінари, дискусії та групові проекти. Це сприяє активному залученню студентів до навчального процесу, поглибленому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення.

Оцінювання знань і навичок студентів здійснюється через різні методи, такі як письмові тести, курсові роботи, проекти, практичні завдання тощо. Оцінювання ретельно сплановане, з урахуванням педагогічних цілей дисципліни та сприяє визначенню рівня засвоєння матеріалу та розвитку педагогічних компетенцій.

Важливою складовою забезпечення якості навчання є використання сучасних навчальних матеріалів, включаючи підручники, наукові статті, електронні ресурси та інші джерела. Це дозволяє студентам мати доступ до актуальної інформації та досліджень у галузі фізичної культури та спорту. Отже, якість навчання на етапі базової теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США досягається через врахування сучасних тенденцій у галузі, високий професіоналізм викладачів, різноманітні методи навчання та оцінювання, а також використання актуальних навчальних ресурсів.

Забезпечення якості навчання на етапі магістерської підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США базується на комплексному підході, орієнтованому на глибоке розуміння фахових аспектів, педагогічних методів та інновацій у напрямку фізичної підготовки та спорту.

Якість навчання на етапі спеціалізованої підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США досягається через спеціалізовані програми, інтерактивні методи навчання, практичну підготовку, розвиток педагогічних навичок та різноманітні методи оцінювання.

Забезпечення якості навчання на етапі докторської програми викладача фізичної культури в університетах США є важливим завданням, яке базується на вдосконаленні їхніх фахових знань, дослідницьких навичок та підготовці до високоспеціалізованих завдань.

Забезпечення якості навчання на етапі наукових досліджень у процесі підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США є ключовим аспектом, спрямованим на розвиток їхніх дослідницьких компетентностей та вмінь проводити оригінальні наукові дослідження. Цей етап включає поглиблене вивчення наукових методів, теорій та практичних аспектів досліджень у галузі фізичної культури та спорту. Забезпечення якості навчання на етапі педагогічної практики студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США є важливою складовою процесу їхньої підготовки та розвитку педагогічних навичок. Цей етап передбачає практичний застосування теоретичних знань та вмінь у реальних педагогічних ситуаціях, що дозволяє студентам набути практичний досвід та розвинути власні педагогічні компетенції.

Забезпечення якості навчання на етапі підготовки до сертифікації в процесі підготовки студентів до професійної діяльності викладача фізичної культури в університетах США є важливим кроком для визнання їхньої готовності та компетентності для здійснення викладацької діяльності. Один із ключових аспектів на цьому етапі є підготовка студентів до сертифікаційних іспитів та оцінка їхніх професійних знань та навичок.

Забезпечення якості професійного розвитку після закінчення навчання майбутнього викладача фізичної культури в університетах США є важливим аспектом, спрямованим на забезпечення їхньої компетентності, актуальності

знань та впровадження новітніх педагогічних і наукових підходів у їхню професійну практику. Один із основних методів професійного розвитку після закінчення навчання є участь у різноманітних навчальних та наукових заходах, таких як: семінари, конференції, майстер-класи та тренінги. Ці заходи дозволяють викладачам поглибити свої знання, ознайомитися з новітніми тенденціями у галузі фізичної культури та спорту, а також обмінюватися досвідом з колегами.

У п'ятому розділі – «Порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України» – встановлено спільне й відмінне в системі виховання фізичної культури студентів в університетах США та України, окреслено перспективні напрями використання досвіду виховання фізичної культури студентів в університетах США в Україні.

У ході дослідження з'ясовано, що ґрунтовне та системне порівняння системи фізичного виховання студентів в університетах України та США є важливим кроком для розвитку науки та створення умов для якісного перетворення системи вищої освіти в Україні. Порівняння цих систем допомагає виділити спільні та відмінні риси, ідентифікувати найефективніші практики та здобутки, а також розкрити можливості для вдосконалення. Аналіз системи фізичного виховання в університетах України та США дозволяє виявити різноманітні аспекти, такі як підходи до програм та навчальних планів, використання сучасних методик та технологій, організацію внутрішнього та позашкільного спорту, підтримку та розвиток здоров'я студентів, інфраструктуру для фізичної активності та інше. Це дозволяє з'ясувати, які аспекти можуть бути адаптовані для вдосконалення системи фізичного виховання в Україні.

Встановлено, що системи виховання фізичної культури студентів в університетах США та України мають як спільні риси, так і відмінності. Подібності в підходах та методиках сприяють обміну досвідом та впровадженню передових практик у вітчизняну освітню систему. Однією зі спільних рис є акцент на інтеграцію фізичної активності та здорового способу життя у повсякденне студентське життя. Наявність різноманітних спортивних заходів, клубів та програм підтримує фізичну активність серед студентів, що сприяє здоров'ю, підвищує їхню продуктивність та сприйнятливості до навчання. Також важливою спільною рисою є застосування сучасних технологій у навчальному процесі фізичного виховання. Використання спеціалізованих додатків, онлайн-платформ та інших інноваційних засобів допомагає зробити навчання більш ефективним та привабливим для студентів.

Спільними характеристиками є важливість фізичного здоров'я і активності для студентів, а також роль університетського середовища у сприянні фізичній активності і розвитку спорту. Обидві системи включають в себе обов'язкові курси фізичної культури та спортивні ігри. Однак є різниці у підходах. У США більший акцент робиться на виборі студентами конкретних фізичних активностей і розвитку фітнес-культури. Спорт та фізична активність в більшості випадків є важливою частиною університетського досвіду, проте

студенти мають більше свободи у виборі активностей, які вони вважають цікавими. Українська система виховання фізичної культури націлена на сприяння загальній фізичній розвинутості і розвитку спортивних навичок, особливо в спеціалізованих університетах. В Україні деякі предмети фізичної культури є обов'язковими для всіх студентів.

Важливою спільною рисою є підтримка наукової діяльності у галузі фізичної культури. В університетах обох країн сприяється проведенню досліджень, наукових конференцій, публікаціям статей та підтримці інноваційних підходів до фізичної активності.

Системи фізичного виховання студентів в університетах України та США відрізняються рядом аспектів, що відображають їхні специфічні підходи до забезпечення розвитку науки та створення умов для якісного перетворення системи вищої освіти. Ці відмінності відкривають можливості для взаємного обміну досвідом та адаптації передових практик.

Перша відмінність полягає у підходах до структури програм та навчальних планів. У США практикується більша гнучкість у виборі предметів та спеціалізацій, що дозволяє студентам значною мірою контролювати своє навчання та адаптувати його до своїх індивідуальних потреб. В Україні ж переважає більш жорстка структура, що може знижувати гнучкість навчання та адаптацію до особистих інтересів.

Друга відмінність виявляється у доступі до спортивної інфраструктури. У США розвинена система спортивних об'єктів, які створюють умови для фізичної активності та розвитку різноманітних видів спорту. В Україні інфраструктура є менш розвинутою, що обмежує можливості для фізичної активності та спортивного розвитку.

Третя відмінність стосується фінансування. В США система вищої освіти частково ґрунтується на приватних коштах та пожертвах, що забезпечує додаткові ресурси для розвитку фізичного виховання. В Україні велика частина фінансування надходить від держави, що впливає на доступність та якість спортивних програм.

Четверта відмінність виявляється в підходах до наукових досліджень у галузі фізичної культури. В США активно підтримуються наукові дослідження, що сприяє розвитку інновацій та передових методик. В Україні наукова діяльність є менш інтегрованою в навчальний процес.

Ці відмінності відкривають можливості для взаємного обміну досвідом та впровадження передових практик. Використання кращих аспектів системи фізичного виховання в США сприятиме вдосконаленню системи в Україні та забезпечить розвиток науки та якісне перетворення системи вищої освіти.

Встановлено, що передача досвіду виховання фізичної культури студентів від університетів США до України має потенціал сприяти поліпшенню системи фізичного виховання і розвитку спорту серед студентів в Україні.

Створення розгалуженої спортивної інфраструктури в університетах України є пріоритетним завданням післявоєнної розбудови, оскільки вона забезпечує гнучкість вибору, більший розвиток фізичних якостей, підтримку

довготривалої фізичної активності та сприяє залученню до спортивної діяльності різних груп студентів. Університети США активно використовують розгалужену спортивну інфраструктуру з невеликих об'єктів для забезпечення широкого спектру можливостей для фізичного виховання студентів.

Інтеграція психологічних знань в систему виховання фізичної культури в університетах України є суттєвою для підвищення якості фізичного виховання та підготовки студентів до активного та здорового способу життя. Це дозволить враховувати індивідуальні психологічні особливості студентів, покращити їхню мотивацію та психологічну підготовку до занять спортом.

Функціонування психологічних підрозділів при спортивних кафедрах в університетах США має свої особливості, які спрямовані на забезпечення комплексної підтримки та розвитку студентів-спортсменів. Однією з ключових особливостей є інтеграція психологічної підготовки у загальний навчальний процес. Психологи співпрацюють з тренерами та викладачами, надаючи їм рекомендації щодо впровадження психологічних аспектів у тренування та навчання, а також проводячи спільні семінари та тренінги. Психологічні підрозділи при спортивних кафедрах університетів України можуть виконувати ряд важливих функцій у процесі фізичного виховання студентів.

Перш за все, вони можуть забезпечувати психологічну підготовку спортсменів до тренувань та змагань. Ця функція включає розвиток ментальних навичок, таких як концентрація, управління емоціями, управління стресом та тривогою. Психологи можуть навчити студентів-спортсменів технікам релаксації, дихальним вправам та іншим стратегіям, що сприяють підвищенню психічної стійкості та покращенню спортивних результатів.

Другою важливою функцією психологічних підрозділів є підтримка студентів-спортсменів у вирішенні психологічних труднощів та проблем. Це можуть бути питання самооцінки, мотивації, навіть міжособистісних конфліктів, які можуть виникнути в спортивному оточенні. Психологи можуть надавати консультації, вести індивідуальні або групові сесії, допомагати студентам розуміти та долати психологічні бар'єри, які можуть завадити їхньому розвитку в спорті.

Третя функція – це розвиток психологічної готовності до змагань. Психологи можуть надавати спеціалізовані тренування, спрямовані на підвищення самовпевненості, контролю над емоціями та мотивації перед важливими змаганнями. Вони можуть допомагати студентам розробляти плани дій під час змагань, включаючи психологічні стратегії, що сприяють досягненню найкращих результатів.

Четверта функція – це підтримка психологічного благополуччя та загального розвитку. Психологічні підрозділи можуть організовувати тренінги зі стрес-менеджменту, самореалізації та підвищення життєвого задоволення. Це важливо для того, щоб студенти-спортсмени могли впоратися з вимогами спортивного навчання та забезпечити гармонійний розвиток своєї особистості.

Психологічні підрозділи при спортивних кафедрах університетів України відіграють важливу роль у забезпеченні психологічної підтримки, розвитку

ментальних навичок та забезпеченні психологічного благополуччя студентів-спортсменів, що сприяє їхньому успішному фізичному розвитку та спортивним досягненням.

Для підвищення ефективності фізичного виховання студентів в університетах України доцільно вводити різноманітні психологічні курси, які широко впроваджуються в університетах США («Психологія фізичного здоров'я», «Психологія спортивної мотивації», «Стрес та спорт», «Психологія командної роботи в спорті» та ін.), спрямовані на покращення мотивації, самодисципліни, стресостійкості та інших психологічних аспектів спортивної діяльності.

В університетах США інтеграція психологічних знань у процес оцінювання фізичної підготовки студентів допомагає забезпечити більш глибокий та збалансований підхід до оцінки їхньої спортивної діяльності, сприяє розвитку ментальних навичок та психологічної готовності, що відіграє важливу роль у формуванні комплексної спортивної підготовки. Інтеграція психологічних знань в процес оцінювання результатів фізичної підготовки студентів університетів України відкриває можливості для більш глибокого розуміння взаємозв'язку між фізичними та психологічними аспектами спортивної діяльності, що сприяє їхньому гармонійному розвитку та досягненню високих результатів. Психологічні аспекти можуть бути інтегровані в оцінювання через такі шляхи:

По-перше, визначення критеріїв оцінювання може враховувати психологічні показники. Наприклад, окрім фізичних параметрів, таких як швидкість, сила чи витривалість, критерії можуть включати аспекти, пов'язані з психологічною готовністю до змагань, управління емоціями та стресом. Це може допомогти врахувати внутрішні чинники, які впливають на спортивні досягнення.

По-друге, розробка індивідуальних планів розвитку та підготовки може включати психологічні аспекти. Психологи можуть спільно з тренерами створювати плани, які враховують психологічні потреби студентів. Наприклад, це може бути розробка стратегій психологічної підготовки перед важливими змаганнями або використання ментальних тренувань для підвищення мотивації та самодисципліни.

По-третє, оцінка може включати психологічні показники, що відображають психологічний стан та психологічний досвід студентів. Наприклад, анкети, спрямовані на визначення рівня стресу, самооцінки та мотивації, можуть бути використані для отримання додаткової інформації про психологічні аспекти спортивної діяльності.

По-четверте, психологічні консультації та тренінги можуть бути включені в процес оцінювання для підтримки психологічної підготовки студентів. Індивідуальні розмови з психологами, тренінги з розвитку ментальних навичок та підготовки до змагань можуть сприяти покращенню психологічної готовності та ефективності.

Українські університети можуть впроваджувати підходи до фізичного виховання, спрямовані на розвиток фітнес-культури серед студентів. Це може включати в себе розширення фітнес-програм та створення сприятливих умов для зайняття спортом. Заохочення студентів до здорового способу життя, включаючи правильне харчування і регулярну фізичну активність, може бути імplementовано в українських університетах згідно із американським досвідом. Інтеграція психологічних знань в процес фізичної підготовки студентів університетів України (через створення інтегративних курсів, відкриття кабінетів психології при спортивних об'єктах) відкриває можливості для більш глибокого розуміння взаємозв'язку між фізичними та психологічними аспектами спортивної діяльності, що сприяє їхньому гармонійному розвитку та досягненню високих результатів. Найбільш важливим напрямком є розбудова мережі спортивних інфраструктурних об'єктів, що буде враховувати потреби та інтереси всіх груп студентів.

Перенесення кращих практик із системи виховання фізичної культури студентів з США в українську освітянську практику сприятиме зростанню фізичної активності, здоров'я та розвитку студентів, їхньому гармонійному фізичному та психологічному розвитку.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження визначено, що основними методологічними підходами, які використовують американські вчені у вивченні проблеми виховання фізичної культури студентів університетів США, є квалітативний, кількісний, дослідницький, експертний, компаративний та історичний підходи. Кожен з цих методологічних підходів відіграє важливу роль у розумінні та вирішенні проблеми виховання фізичної культури студентів, сприяючи глибшому аналізу, систематизації та розкриттю різних аспектів даної проблеми. Квалітативний підхід дозволяє отримати інсайти в індивідуальні думки, переконання та досвід студентів стосовно фізичної культури та її виховання. Кількісний підхід, натомість, надає можливість отримати статистичні дані про рівень фізичної активності студентів, їхні звички щодо спорту та рухової активності. Використання кількісного підходу дає можливість встановити статистично достовірні відомості про кореляції та відмінності між різними чинниками, що обумовлюють фізичну активність студентів. Дослідницький підхід сприяє вивченню різних аспектів виховання фізичної культури, включаючи програми фізичного виховання, доступність спортивних об'єктів та програм для студентів. Експертний підхід передбачає консультації з фахівцями в галузі фізичної культури та виховання, які надають цінні погляди та рекомендації для вдосконалення системи фізичного виховання в університетах. Компаративний підхід дає змогу порівняти систему фізичного виховання студентів у США з аналогічними системами в інших країнах, що допомагає виявити основні відмінності та схожості, а також виявити потенційні

можливості для удосконалення. Історичний підхід, у свою чергу, дозволяє розглядати історичний розвиток системи фізичного виховання студентів у США та визначати, які історичні фактори вплинули на її сучасний стан. Використання різноманітних методологічних підходів у дослідженні проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США дозволяє отримати більш повне та глибоке розуміння цієї проблеми, ідентифікувати чинники, що впливають на неї, і надати рекомендації для подальших покращень в цій сфері. Кожен із цих методологічних підходів мав своє значення та вносить вагомий внесок у загальний розгляд проблеми виховання фізичної культури студентів.

Теоретичний аналіз дозволив нам визначити основні поняття, які складають понятійно-термінологічний апарат дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США. Цей апарат включає в себе низку ключових понять, які стали основою для аналізу в межах наукової роботи. Першим і одним із найважливіших понять є «фізична культура». Це поняття визначається як система цінностей, знань і практик, пов'язаних із фізичною активністю та руховою діяльністю людини. У дослідженні фізична культура розглядається як важливий елемент формування здорового способу життя студентів університетів. Другим ключовим поняттям є «виховання», яке визначається як система впливів та взаємовідносин, спрямованих на формування особистості та розвиток її фізичних, моральних та інтелектуальних якостей. Третім важливим поняттям було визначене «університетське середовище», яке відображає умови та контекст, в якому студенти знаходяться в процесі навчання та розвитку фізичної культури. Четвертим поняттям є «роль викладачів та тренерів», що відображає вплив педагогічних та тренерських кадрів на формування фізичної культури студентів. П'ятим поняттям є «педагогічні технології», які включають в себе методи та прийоми, які використовуються для організації та проведення навчальних занять та тренувань з фізичної культури студентів. Шостим поняттям є «розвиток фізичних здібностей студентів», яке описує процес покращення фізичних характеристик та здібностей студентів через систематичну фізичну активність та тренування. Сьомим поняттям є «мотивація до фізичної активності», яка визначає чинники, які стимулюють студентів до занять фізичною культурою та спортом. Восьмим поняттям є «вплив фізичної активності на здоров'я студентів», що описує наслідки фізичної активності на фізичне та психічне здоров'я студентів. Дев'ятим поняттям є «оцінка ефективності виховання фізичної культури», яке відображає процес визначення результатів та успішності програм і методів виховання фізичної культури студентів університетів.

У ході аналізу сучасного стану вивчення виховання фізичної культури студентів в університетах США визначено основні напрямки, на яких американські вчені концентрують свою увагу. Першим напрямком є вивчення впливу фізичної активності на здоров'я студентів. Дослідники аналізують

вплив різних видів фізичної активності на фізичне та психічне здоров'я студентів і розробляють рекомендації для покращення стану здоров'я через фізичну активність. Другим важливим напрямком є дослідження впливу фізичної активності на академічну успішність студентів. Вчені вивчають зв'язок між рівнем фізичної активності та результатами навчання, спрямовуючи увагу на можливість поліпшення академічних показників завдяки регулярній фізичній діяльності. Третім напрямком досліджень є мотивація саморозвитку студентів через фізичну культуру. Четвертим важливим аспектом є вивчення ролі викладачів та тренерів у процесі фізичного виховання студентів. Дослідники розглядають методики та підходи до навчання та тренування, а також вплив педагогічних та тренерських кадрів на розвиток фізичної культури студентів. П'ятим напрямком аналізу є особливості розвитку фізичної культури під час епідемії COVID-19. Аналіз сучасного стану вивчення виховання фізичної культури студентів в університетах США показує актуальність та різноманітність досліджень в цій галузі. Вчені активно досліджують важливі аспекти, спрямовані на поліпшення фізичного та психічного здоров'я студентів, підвищення їхньої академічної успішності та мотивації до саморозвитку, а також адаптацію до непередбачуваних обставин, таких як пандемія. Ці дослідження сприяють подальшому розвитку фізичної культури та здорового способу життя серед студентів університетів.

У процесі дослідження системи виховання фізичної культури студентів в університетах США визначено характерні риси, які найбільше притаманні цій системі, сприяючи формуванню активного та здорового способу життя серед студентської молоді. Першою характеристикою є інтеграція фізичної культури в університетську освітню систему. Університети США активно впроваджують фізичну активність як важливий компонент загальноосвітнього процесу. Це виражається у включенні фізичних занять та спортивних програм до навчального розкладу, що сприяє розвитку фізичної культури серед студентів та їхньому здоров'ю. Другою особливістю є наявність багатоцільових спортивних програм та клубів. Університети надають студентам можливість вибору спортивних активностей, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Третьою характеристикою є програми з активним відпочинком на відкритому повітрі. Університети США враховують важливість здорового життя та підтримують студентів у здійсненні активних відпочинкових заходів на свіжому повітрі. Четвертою характеристикою є підтримка активних студентських спортивних команд. Університети фінансують та сприяють розвитку студентських спортивних команд, що сприяє популяризації фізичної активності серед студентів та створює можливості для змагань та спортивного росту. Отже, система виховання фізичної культури студентів в університетах США є добре організованою та орієнтованою на забезпечення активного та здорового способу життя серед студентської молоді. Інтеграція, багатоцільові програми, активний відпочинок та підтримка студентських спортивних команд формують основу для розвитку фізичної культури в університетському

середовищі, сприяючи підготовці молодого покоління до здорового та активного життя.

Аналіз особливостей підготовки викладачів фізичної культури в університетах США дозволив виокремити ключові компоненти та особливості цього процесу. Першою складовою є бакалаврська підготовка. Цей етап включає в себе отримання базових знань та навичок у галузі фізичної культури та спорту. Студенти опановують широкий спектр дисциплін, включаючи фізіологію, методику навчання фізичної активності, спортивну психологію та інші, що готують їх до майбутньої викладацької діяльності. Другою складовою є магістерська підготовка, яка спрямована на подальше поглиблення знань та розвиток викладацьких навичок. Студенти вивчають спеціалізовані курси, які дозволяють їм стати експертами у конкретних галузях фізичної культури, таких як фітнес, спортивні ігри, аеробіка, спортивний менеджмент тощо. Третьою складовою є докторська підготовка, яка розглядається як найвищий рівень підготовки для викладачів фізичної культури. Програми докторської освіти дозволяють студентам проводити власні дослідження та спеціалізуватися в обраній галузі. Досвід практичної діяльності є ще однією важливою складовою підготовки викладачів фізичної культури. Університети надають можливості для стажування та практичної роботи в спортивних школах, клубах та інших установах, що допомагає студентам отримати практичний досвід та підготувати їх до роботи на ринку праці. Сертифікація є завершальною складовою підготовки викладачів фізичної культури. Для того щоб викладати в університетах, викладачі повинні мати відповідні сертифікати та ліцензії, що підтверджують їхню кваліфікацію та компетентність. Загалом підготовка викладачів фізичної культури в університетах США включає в себе багатоетапний процес, що враховує як академічну, так і практичну складові. Такий підхід сприяє формуванню висококваліфікованих викладачів, які можуть успішно працювати в галузі фізичної культури та спорту, впливаючи на розвиток молодого покоління та популяризацію активного способу життя.

Порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури в університетах України та США дозволив виявити спільні та відмінні риси, які характеризують ці дві системи. Обидві країни приділяють велику увагу фізичному розвитку студентів, розглядаючи його як важливий компонент загальноосвітнього процесу. Також, в обох країнах існують обов'язкові предмети з фізичної культури, спрямовані на підтримку фізичної активності серед студентів. Система фізичного виховання студентів в університетах США та України відрізняється низкою аспектів. Зокрема, система розвитку фізичної культури студентів у США відзначається більшою індивідуалізацією та розвиненою різноспрямованою спортивною інфраструктурою. Студенти мають можливість вибирати з різноманітних видів фізичної активності та спорту, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Система в США також активно враховує потреби особливих категорій студентів, забезпечуючи доступ до фізичної культури для всіх. Популяризація спорту та фізичної активності в університетському

середовищі відіграє важливу роль у вихованні фізичної культури молоді. Сучасні технології також інтегруються в систему виховання фізичної культури студентів у США, що сприяє покращенню якості та доступності навчання фізичним навичкам. У ході порівняльного аналізу виявлено, що система виховання фізичної культури студентів у США вирізняється більшою індивідуалізацією, увагою до потреб особливих груп та активною популяризацією фізичної активності та спорту. В Україні такі підходи можуть стати джерелом навчального досвіду та вдосконалення власної системи виховання фізичної культури студентів.

Аналіз особливостей фізичної підготовки студентів в університетах США дозволив визначити основні напрямки їх творчого застосування в університетах України, що має важливе значення як в контексті реформування та якісного перетворення системи вищої освіти, так і післявоєнної розбудови країни. Унікальний досвід фізичної підготовки в американських університетах надає можливість українським закладам вищої освіти вдосконалення системи фізичної культури та спорту, а також сприяє підвищенню якості освіти в цій галузі. Одним із найважливіших напрямків творчого застосування американського досвіду є індивідуалізація фізичної підготовки. В університетах США студенти мають можливість обирати з різноманітних видів фізичної активності та спорту, враховуючи їхні індивідуальні інтереси та потреби. Цей підхід допомагає створити більш привабливу та ефективну систему фізичної підготовки для студентів. Урізноманітнення спортивної інфраструктури для задоволення індивідуальних потреб студентів також є важливим напрямком застосування американського досвіду в Україні. Створення сучасних та різноманітних спортивних майданчиків та обладнання сприяє залученню більшої кількості студентів до фізичної активності та спорту. Інтеграція психологічних знань в систему фізичної підготовки відкриває нові можливості для розвитку студентів як особистостей. Психологічна підтримка та психологічний тренінг можуть сприяти підвищенню мотивації, психічній стійкості та саморозвитку студентів через фізичну активність.

Узагальнюючи, американський досвід фізичної підготовки студентів в університетах надає важливі настанови для подальшого розвитку системи фізичної культури в Україні. Індивідуалізація фізичної підготовки, урізноманітнення спортивної інфраструктури та інтеграція психологічних знань можуть сприяти покращенню фізичного розвитку та загального стану здоров'я студентів, а також сприяти їхньому активному життєвому стилю та самореалізації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх теоретичних та практичних аспектів розглянутої проблеми. Подальший науковий пошук доцільно зосередити на дослідженнях програм фізичної підготовки майбутніх фахівців різного спрямування: менеджмент спорту, командний спорт, тренерська діяльність, фітнес тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові публікації, які відображають основні наукові результати докторської дисертації*****Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:**

1. Лелека В. М. Програмно-нормативне забезпечення фізичного виховання в США. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 12(30). С. 346–353. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-346-353](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-346-353)
2. Leleka V. M. Program standards of physical education in the USA *Вісник науки та освіти*. 2023. № 8(14). С. 306–315. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-306-314](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-306-314)
3. Leleka V. M. Physical education in us universities in the context of experience formation. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 13(31). С. 40–47. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-40-\(4\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-40-(4))
4. Лелека В. М. Популяризація урядом США здорового способу життя як фактору розвитку фізичного виховання молоді. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 9(15). С. 463–371. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-464-47](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-464-47)
5. Leleka V. M. Healthy lifestyle as a factor in the development of physical education of american youth. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12(26). С. 457–464. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-457-463](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-457-463)
6. Лелека В. М. Американський досвід організації фізичного виховання у сфері вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 14(32). С. 271–278. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-271-277](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-271-277)
7. Лелека В. М. Американська модель регулювання професійного спорту української діаспори. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 210. С. 259–263. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-210-259-263>
8. Лелека В. М. Становлення та розвиток спортивного руху української діаспори в США. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 209. С. 238–241. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-238-241>
9. Leleka V. M. Organization of physical education in the sphere of higher education of the USA. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 10(16). С. 306–313. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-306-313](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-306-313)
10. Лелека В. М. Використання досвіду Америки щодо розвитку фізичної культури в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 13(27). С. 741–748. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-741-747](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-741-747)
11. Leleka V. M. Development of physical culture and sports in Ukraine according to the american experience. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 15(33). С. 55–61. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-55-61](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-55-61)

12. Лелека В. М. Інформаційні технології в освітньому середовищі навчальних закладів США щодо забезпечення фізичного виховання студентів. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 11(17). С. 824–832. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-824-832](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-824-832)
13. Лелека В. М. Здоровий спосіб життя студентів у забезпеченні розвитку фізичної культури. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. № 12(18). С. 572–580. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-572-580](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-572-580)
14. Лелека В. М. Особливості розвитку і функціонування професійного спорту в США. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 1(29). С. 758–764. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-758-764](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-758-764)
15. Лелека В. М. Вплив мас-медіа на розвиток професійного спорту та фізичної культури в США. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 1(35). С. 231–238. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1\(35\)-231-238](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1(35)-231-238)
16. Leleka V. M. Development of professional sports and physical fitness in the USA. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. № 1(19). С. 604–611. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-604-611](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-604-611)
17. Leleka V. M. Development of us professional sports and physical culture in the context of the mass media. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2(30). С. 987–993. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-987-993](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-987-993)
18. Лелека В. М., Лісенчук Г. А., Хмельницька І. В., Кокарева С. М., Богатирьов К. О., Тупеев Ю. В., Борецька Н. О. Фітнес-тренінг як засіб підвищення фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2021. № 7(138). С. 77–82. DOI : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).16)
19. Лелека В. М. Шляхи та засоби формування патріотизму студентської молоді у поза навчальній виховній діяльності. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. № 3 (66). С. 156–160.
20. Лелека В. М., Бахтін А. М. Групи та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. № 3(58). С. 17–22.
21. Лелека В. М. Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки студентської молоді. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Чернігів : ЧДПУ, 2014. Вип. 118. Т. 2. С. 138–140.
22. Лелека В. М., Козубенко О. С. Використання інноваційних технологій викладання біомеханіки у формуванні професійної успішності вчителя фізичної

культури. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. Вип. 1(39). С. 126–130.

**Статті у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus:**

23. Khmel'nitska I., Lisenchuk G., **Leleka V.**, Boretska N., Krupenya S., Danko G. Biomechanical control of motor function of junior schoolchildren with hearing impairment. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2021. Vol. 21(4). P. 1806–1813.

URL : <https://efsupit.ro/images/stories/iunie2021/Art%20228.pdf> (**Scopus**)

24. Leibo W., Lisenchuk G., Stasiuk I., Marzec A., Zhigadlo G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Derkach V., Adamenko O., Slavitiak O. Training Process Structure of Highly Skilled Players in Mini-Football during the Competitive Period. *Sport Mont*. 2021. № 19(S2). P. 17–22. DOI : <https://doi.org/10.26773/smj.210903> (**Scopus**)

25. Lisenchuk G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Adamenko O., Bairachny O., Balan B. Relationships between technical-tactical and physical preparedness of 13–14-year-old skilled football goalkeepers. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2021. Vol. 21(6). P. 3439–3444. DOI : <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.06466> (**Scopus**)

26. Lisenchuk G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Kokareva S. Adamenko O., Shchekotylyna N., Romanenko S., Krupenya N. Fitness training in functional preparedness of highly qualified football players. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2023. Vol. 23(2). P. 502–509. DOI : <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.02062> (**Scopus**)

27. **Leleka V.**, Zabiika I., Tsviakh O., Grubi T., Vytrykhovska O. Innovative approaches to teaching students in the modern educational information environment in the USA and Great Britain. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11(60). P. 156–166. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2022.60.12.17> (**Web of Science**)

28. **Leleka V.**, Loiuk O., Maidanyk O., Iliichuk L., & Shapochka K. Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17(4). P. 165–182. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16> (**Web of Science**)

29. **Leleka V.**, Khrolenko M., Kushnir A., Protsenko I., & Petriv A. Theoretical and methodological approaches to the educational potential of students in higher education institutions. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12(71). P. 162–174. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2023.71.11.14> (**Web of Science**)

Монографія:

30. Лелека В. М. Теоретичні концепції та методології розвитку фізичної активності міжнародного та європейського досвіду серед студентської громади. *Сучасна освіта в Україні: особливості розвитку в умовах воєнного стану та*

повоєнні перспективи: кол. моногр. / за заг. редакцією проф. Я. В. Галети; наук. ред. проф. Т. Я. Довга. Дніпро : Середняк Т. К., 2024. С. 364–390. DOI : <https://doi.org/10.36550/978-617-8139-92-6>

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

31. Leleka V. M. Optimization of the personnel structure of state policy for specific sports. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти* : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 25 травня 2023 р.). Вінниця, 2023. С. 109–111.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2023/Leleka_V.pdf

32. Leleka V. M. State policy of the formation of physical and sports public organizations. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти* : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 26 травня 2022 р.). Вінниця, 2022. С. 187–189.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/Leleka_V.pdf

33. Leleka V. M. Peculiarities of management and staffing in the field of physical culture and sports. *Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін* : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 17 листопада 2022 р.). Вінниця, 2022. С. 157–159. URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_inn_tech/2022/Leleka_V.pdf

34. Leleka V. M. Organization of physical and health and sports activities for persons with disabilities regarding increasing the efficiency of state policy. *Теорія і практика смарт навчання у професійній освіті* : матер. V Всеукр. вебконф. (Вінниця, 3 червня 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 112–114.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_teor_SMART/2021/Leleka_V.pdf

35. Лелека В. М. Пріоритети громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості громадян України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLIV Міжнар. наук.-практ. конф. (Умео, Швеція, 07 травня 2024 р.). Умео, Швеція, 2024. С. 72–74.

URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-44.pdf>

36. Лелека В. М. Підвищення ефективності державної політики в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності особам з інвалідністю. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Пештера, Болгарія, 07 квітня 2024 р.). Пештера, Болгарія, 2024. С. 124–127.

URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-43.pdf>

Інші видання:

37. Лелека В. М. Професійний спорт в контексті політики стимулювання розвитку місцевої економіки. *Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і*

науково-педагогічних досліджень у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: зб. наук. пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ фірма «Друк плюс», 2023. Вип. 18. С. 113–117.

АНОТАЦІЯ

Лелека В. М. Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2024.

У дисертації науково обґрунтовано теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначено можливості використання американського педагогічного досвіду щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Систематизовано концептуальні та методологічні аспекти, які сприяють досягненню оптимальних результатів у фізичному вихованні студентів на прикладі системи фізичного виховання в США; проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; з'ясовано кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Вдосконалено підходи до оцінювання результатів фізичного виховання, через аналіз новітніх методів оцінювання фізичної активності, функціонального стану, здоров'я та інших параметрів, пов'язаних з фізичним вихованням в університетах США, що дозволяє об'єктивно визначати ефективність програм та ідентифікувати потреби студентів у покращенні фізичної форми та здоров'я. Уточнено рольові функції викладачів і тренерів, які є обов'язковими для ефективного навчання і супроводу в цій сфері; визначено важливість лідерських та підприємницьких рис викладачів фізичної культури як показників їхньої креативності та готовності до постійного саморозвитку і створення найбільш оптимальних умов для розвитку фізичної культури студентів. Розширено наукове розуміння фізичного виховання як складової суспільного розвитку і визначено оптимальні підходи до його практичної реалізації. Уточнено як фізична активність та спорт в університетах США впливають на фізичне, психічне та соціальне благополуччя студентів; якими є шляхи удосконалення методик і підходів до фізичного виховання, що сприяє досягненню кращих результатів; якими є напрями розвитку нових методів оцінювання фізичного виховання, що дає можливість об'єктивно визначати ефективність програм та підходів. Визначено особливості підготовки

викладачів фізичної культури в США, що обумовлюють їхню готовність до впровадження індивідуального гнучкого підходу в освіті, здатність використовувати в професійній діяльності технологічні інновації, постійну спрямованість на саморозвиток. Описані можливі напрями використання досвіду університетів США для післявоєнної відбудови спортивної інфраструктури університетів та залучення широких верств студентства до здорового способу життя.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура, студенти, університети США, методологія освіти, професійний розвиток.

ABSTRACT

Leleka V. M. Theoretical and methodical principles of education of physical culture of students in the universities of the USA. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences on the specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2024.

The dissertation scientifically substantiates the theoretical and methodological principles of physical education of students in the universities of the USA and identifies the possibilities of using American pedagogical work experience in education of physical culture of students in higher education institutions of Ukraine.

In the first chapter – «Theoretical-methodological principles of education of physical culture of students in the universities of the USA» methodological approaches to the study of the problem of education of physical culture of students in the universities of the USA are considered; the main conceptual constructs of the research were analyzed; the theoretical foundations of the system of education of physical culture of students in the universities of the USA were investigated; the problems of education of physical culture of students in the universities of the USA are considered in scientific research. Among the most important methodological approaches to the study of the problem of education of physical culture of students in the universities of the USA, the following were distinguished: qualitative, quantitative, research, expert, comparative, historical. A qualitative approach allows researchers to understand complex aspects of students' physical education, including their motivations, attitudes, and perceptions of this process. Quantitative approach allows to carry out a quantitative assessment of the effectiveness of students' physical education programs and to establish connections between various factors. The research approach is aimed at solving specific research questions identified at the stage of research preparation. The expert approach is based on the opinions and recommendations of highly qualified specialists in the field of physical education.

In the second chapter – «Organization of physical education of students at US universities» the structure and organization of physical education of students at US universities was considered. It has been determined that universities in the US

provide students with the opportunity to choose from a variety of physical activities that can be included in their general curriculum. The main feature of the structure of physical education in US universities is to provide students with the opportunity to maintain and improve their physical health and general physical development. To achieve this goal, universities provide access to modern sports facilities, coaching staff and various physical education programs. It was determined that the content of physical education of students in US universities reflects an emphasis on various physical activities that contribute to the comprehensive development of students. The main components are fitness, sports, dancing, a healthy lifestyle and other types of physical activities. Universities provide the opportunity to choose from this diverse spectrum depending on the individual interests and needs of students.

In the third chapter – «Methodological aspects of physical culture education of students in US universities» it was determined that the main methodological approaches include: mandatory physical culture courses that stimulate students to successfully complete physical culture courses, which may include subjects such as fitness, swimming, dancing, etc.; sports clubs and teams, which is manifested in the active support of the creation of sports clubs and teams for the development of skills and sports activity among students; physical activity of choice, giving students the opportunity to choose from a wide range of physical activities such as yoga, cardio, martial arts and many others. It was determined that universities in the USA are actively implementing innovative methods and technologies to increase the effectiveness of physical education of students. Some of these include: mobile apps and web platforms that provide access to workouts, dietary advice, physical activity tracking and other useful tools for students; using virtual reality (VR) to create immersive games and simulations that promote physical activity and skill development; sensors and tracking devices for measuring students' physical activity and health. Sports and mass and physical culture and health work play an important role in the education of physical culture of students in US universities. It provides conditions for maintaining and strengthening the health of students. Sports and physical culture events contribute to the preservation and improvement of student health, prevent student diseases and contribute to general physical well-being. It promotes the development of teamwork and leadership qualities. Participation in sports teams and team sports contributes to the development of students' communication and leadership skills. In general, mass sports and physical education work at US universities plays an important role in ensuring the physical and psychological well-being of students and contributes to their harmonious development.

In the fourth chapter – «Features of the training of physical culture teachers to work in US universities» it is determined that the main requirements for teachers include the following aspects: pedagogical competence: teachers must have a deep understanding of pedagogical methods and strategies necessary for successful teaching of physical culture, which includes self-development of courses, assessment of students and creation of a favorable learning environment; scientific competence: given the rapid and constant changes in the field of physical culture and sports

science, teachers must constantly update their knowledge and skills based on research to stay abreast of current trends; communicative competence: teachers must be an example of professional ethics and leadership for their students, which includes openness, proactivity, communication, adherence to ethical standards, promotion of student development and participation in the development of the university sports community. The training of physical education teachers in US universities is multifaceted and detailed. Training programs take into account not only pedagogical aspects, but also scientific, ethical, technological and cultural aspects. Training programs for physical education teachers include both general courses (pedagogy, psychology, physiology, etc.) and specialized courses in physical education and sports. Students preparing for the role of teachers carry out teaching practice in university or school sports programs. Many physical education teacher training programs include the opportunity to conduct research, publish research, and participate in conferences. The programs emphasize the importance of communication skills and interaction with students for effective learning and development.

In the fifth chapter – «Comparative analysis of physical education systems of students in the universities of the USA and Ukraine» it was shown that the systems of education of students in the universities of the USA and Ukraine have both common features and differences. Common characteristics are the importance of physical health and activity for students, as well as the role of the university environment in promoting physical activity and sports development. Both systems include mandatory physical education courses and sports games. However, there are differences in approaches. In the USA, greater emphasis is placed on students' choice of specific physical activities and the development of a fitness culture. Sports and physical activity are often an important part of the university experience, but students have more freedom to choose activities they find interesting. The Ukrainian system of physical education is aimed at promoting general physical development and the development of sports skills, especially in specialized universities. In Ukraine, some physical education subjects are compulsory for all students.

Keywords: physical education, physical culture, students, US universities, educational methodology, professional development.